

اصول مبارزه با جوندگان – بخش اول

PTMP/SK/R&D/A/ Rodentia03 /14062022

مقدمه

جوندگان مضر کشاورزی نظیر موش‌ها و سایر جوندگان، تولید غذا را در دنیا تهدید می‌کنند و به عنوان مخزن بیماری در سراسر جهان و عامل تخریب محیط زیست در بعضی از شرایط عمل می‌کنند و جز جوندگان مضر کشاورزی هستند. کنترل جوندگان اغلب خیلی دیر انجام می‌شود که این ناکارآمد است یا خیلی گران تلقی می‌شود. بنابراین برای کنترل بهتر و به موقع باید با اصول مبارزه با این آفات کاملاً آشنا بود.

موارد و نکاتی که قبل از مبارزه با جوندگان باید انجام شوند

باتوجه به تنوع گونه‌های جوندگان، بدیهی است که روش‌های مبارزه با آنها نیز بر حسب نوع گونه و عادات آنها مختلف خواهد بود، اما با عنایت به لزوم ارائه یک دستورالعمل کلی که برای همه آنها مناسب باشد، در اینجا تمام روش‌های مؤثر مبارزه با جوندگان بیان شده تا بتوانید بر حسب نیاز و شرایط از آنها در برنامه‌های مدیریت تلفیقی استفاده کنید. نکته مهم دیگر این است که برای دستیابی به کارایی بهتر روش‌ها و انجام یک برنامه مدیریت کنترل تلفیقی صحیح، می‌بایست که به نکات مهم زیر توجه داشته باشیم:

الف- شناسایی و تعیین گونه: قبل از هر چیز باید نوع جونده مشخص شود زیرا بر حسب گونه، ممکن است روش مبارزه، نوع طعمه و حتی سم متفاوت باشد. مثال برای موش کلاهو (شکل ۱) مصرف فستوکسین تا ۹۰٪ هم تلفات می‌دهد ولی همین سم را اگر در مبارزه با موش ورامین یا مغان بکار بریم تلفات حداکثر به ۵۰-۶۰٪ می‌رسد. بنابراین برای انجام یک مبارزه موفق، ابتدا باید گونه غالب منطقه را شناخت.

شکل ۱- موش کلاهو

اصول مبارزه با جوندگان – بخش اول

PTMP/SK/R&D/A/Rodentia03 /14062022

تعاونی پترو تمدن مهم پارس

ب – فصل انجام مبارزه: این مورد هم اهمیت زیادی دارد. مثلاً برای مبارزه با موش مغان در پائیز و زمستان طعمه گندم با فسفردوزنگ تا ۹۸٪ ولی در بهار ۳۵-۴۵٪ تلفات وارد می‌کند، زیرا در این فصل رغبتی به خوردن مواد پرکالری ندارند و طعمه‌هایی که بر اساس علف سبز تهیه می‌شوند نتیجه بهتری می‌دهند. یا مثال برای موش ورامین در پائیز و زمستان مصرف طعمه با مغزگردو نتیجه مطلوبی داشته ولی در بهار و تابستان گردپاشی لانه‌ها تلفاتی تا حدود ۹۹٪-۹۸٪ می‌دهد.

پ – محل زندگی جونده: انتخاب سم باید برحسب محل زندگی جوندگان باشد. به‌طور مثال اگر مبارزه در صحرا و دور از روستا انجام می‌شود، انتخاب نوع سم آسان ولی اگر در محل زندگی انسان و شهرها باشد حتماً باید از سموم بی‌خطر برای انسان و دام مانند ترکیبات آنتی کواگولانت استفاده شود.

ت – رعایت غلظت مناسب سموم: مقادیر توصیه شده سموم طوری تعیین می‌شوند که هم مقرون به صرفه و هم مؤثر باشند، لذا باید به‌دقت رعایت شوند. ضمناً در موقع رعایت غلظت سموم به‌تراست به جمعیت موش هم توجه کنیم. مثال برای موش مغان با وجود جثه کوچک چون معمولاً تراکم آن در هکتار زیاد و لذا جمع وزن زنده موش در هکتار بالاست، باید طعمه را با دز حداکثر (طعمه مسموم ۱۰٪) مصرف کرد در صورتی که برای مبارزه با موش ورامین (شکل ۲) که جثه نسبتاً درشتی دارد، به‌علت تراکم کم در هکتار، جمع وزن زنده موش در هکتار خیلی کمتر از گونه قبلی بوده و لذا بهتر است طعمه را با دز کمتر (مثال نصف قبلی) مصرف کرد.

شکل ۲- موش ورامین

اصول مبارزه با جوندگان – بخش اول

PTMP/SK/R&D/A/Rodentia03 /14062022

ث- بیولوژی و عادات و رفتار: قبل از اقدام به مبارزه، بیولوژی گونه مورد نظر را باید کاملاً مورد توجه قرار دهیم تا از نقاط ضعف زندگی آن حداکثر استفاده را برای بالا بردن نتیجه مبارزه بدست آوریم. مثال مبارزه شیمیایی با موش کلاهو یا موش شکول در فصولی که قسمتی یا همه موش‌ها به خواب زمستانه رفته‌اند بی‌نتیجه است و لذا در این فصول باید از مبارزه مکانیکی استفاده نمود.

ج- رعایت کامل اصول زراعی: در بسیاری از موارد، رعایت اصول یا انجام عملیات زراعی می‌تواند به کنترل عوامل خسارتزا و از جمله جوندگان کمک کند. مثال، انجام شخم و از بین بردن علف‌های هرز که از اصول معمول زراعی هستند در کاهش جمعیت و خسارت جوندگان در مزارع و باغات تاثیر قابل توجهی دارد.

منبع

محجوب، سید مهدی (۱۳۹۴). جوندگان مهم زیان آور در کشاورزی و دستورالعمل فنی اجرایی مبارزه با آنها، دانشگاه کرمانشاه.

تعاونی پترو تمدن مهمام پارس

